

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik Yavuz

yavuzrefik@yahoo.com

0000-0003-2825-868X

Milli Eğitim Bakanlığı Manisa

<https://doi.org/10.55107/turksosbilder.1600838>

Özet

Bu araştırma, özel eğitim öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları sorunları incelemek amacıyla yürütülmüştür. Nitel araştırma desenine uygun olarak hazırlanan çalışmada, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda çeşitli temalar ve kodlar oluşturulmuş, sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur. Araştırmanın evrenini Manisa Şehzadeler ilçesinde özel eğitim sınıfı bulunan okullar oluşturmaktadır. Bu okullar içinden zihinsel engelliler ve otistik bireyler için program uygulayan okullar öncelikli olarak seçilmiş ve toplamda 7 okuldaki özel eğitim sınıfında görev yapan 22 özel eğitim öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Katılımcılara kişisel bilgi formu ve açık uçlu 6 sorudan oluşan bir görüşme formu verilmiştir. Tümevarım yoluyla analiz edilen verilerden ortak temalar ve kodlar oluşturulmuş, daha sonra her sorun alanı için ana kategori ve alt temalar belirlenmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerden en çok

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

görüş bildirilen sorun alanları, sınıf içi materyal eksikliği, öğrencilerdeki davranışsal sorunlar, yanlış tanılama raporları, ailelerle olan iletişim sorunları, sınıf içi öğrenci düzey farklılıkları olmuştur. Son olarak, sonuçlara dayalı öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Özel Eğitim Sınıfı, Özel Eğitim Öğretmenleri, Özel Eğitim Sorun Alanları,

Abstract

Examining the Problems Encountered by Special Education Teachers in Special Education Classes

This study was conducted to examine the problems faced by special education teachers in their classrooms. In line with the qualitative research design, data were collected through a semi-structured interview form and analyzed using the content analysis method. Based on the data obtained, various themes and codes were generated, and the results were presented in tables. The study population consists of schools with special education classrooms located in the Şehzadeler district of Manisa. Among these, priority was given to schools implementing programs for individuals with intellectual disabilities and autism. Interviews were conducted with 22 special education teachers working in special education classrooms across 7 schools. Participants were provided with a personal information form and a survey-interview form comprising six open-ended questions. Common themes and codes were identified from the data through inductive analysis, and main categories and sub-themes were subsequently

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

determined for each problem area. The problem areas most frequently highlighted by the participating teachers include a lack of classroom materials, behavioral issues in students, incorrect diagnostic reports, communication problems with families, and variations in student skill levels within the classroom. Finally, recommendations based on the results are given.

Keywords: Special Education, Special Education Class, Special Education Teachers, Special Education Problem Areas, Mentally Handicapped Class, Autism Special Education Class

1. GİRİŞ

Zihin gelişimlerinde meydana gelen yavaşlama, duraklama veya gerileme nedeniyle davranış ve uyum yönünden yaşıtlarına göre sürekli gerilik ve yetersizliği olanlara zihinsel engelli denir (Cavkaytar, Melekoğlu ve Yıldız 2014:119). Tanımdaki geriliğin bireyin akranlarına kıyasla, bireysel özellikler ve yeterlilikler açısından anlamlı düzeyde bir farklılık olması kastedilmektedir. Aral ve Gürsoy (2012:21) bu yönde farklılık gösteren bireyleri özel eğitim gerektiren bireyler olarak tanımlamaktadır. Özel eğitim, bireylerin farklı ihtiyaçlarını karşılayarak üstün yetenekli bireylerin potansiyellerini geliştirmelerine, engelli bireylerin ise bağımsız yaşam becerileri kazanarak topluma uyum sağlamalarına destek olan bir eğitim türüdür (Ataman, 2003:19). Bireylerin eğitsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları (MEB, 2018) ise özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda yürütülür.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Özel gereksinimli bireylere, bireyin, ailenin, öğretmenin ihtiyaçları ve hedeflenen amaçlar doğrultusunda hazırlanan bir program uygulanır (Aral ve Gürsoy, 2012:305). Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için takip edecekleri eğitim programı temel alınarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlanması esastır (Sarı ve Gürbüz 2021:4). Bireyselleştirilmiş eğitim programı, özel eğitim hizmetlerine uygunluğuna karar verilen bireyler için sağlanacak özel eğitim hizmetlerinin nerede, ne zaman, ne kadar süreyle, kimler tarafından ve hangi amaçları gerçekleştirmek üzere uygulanacağını gösteren bir plandır (Kargın, 2007:7). Özel eğitimin temel ilkelerinden olan ve bireysel farklılıklara göre hazırlanan BEP özel eğitimin vazgeçilmez bir parçası, öğretmenlerin ise eğitim sürecinde yol göstericisidir (Çıkılı, Gönen, Aslan Bağcı, ve Kaynar, 2020:5123).

Özel gereksinimli bireylerin eğitimi bireylerin ihtiyaç ve gereksinimleri doğrultusunda kendilerine sağlanan eğitim faaliyetlerinden en üst düzeyde yararlanmalarını sağlamak amacıyla önceden belirlenen ortamlarda yürütülmektedir (Altındağ-Kumaş ve Süer, (2020:1078). Ülkemizde özel gereksinimli bireylerin eğitim ve öğretimleri ya yaşlılarından ayrı olarak eğitim aldıkları özel eğitim kurumlarında ya da “kaynaştırma” uygulaması adı altında normal ve özel gereksinimli bireylerin birlikte eğitim alması yoluyla gerçekleştirilmektedir (İlgar, 2017:315). Kaynaştırma, özel eğitim gereksinimi ve yetersizliği olan bireylerin genel eğitim ortamlarına tam katılımını sağlayarak, eğitim süreçlerini yetersizliklerine değil yeteneklerine odaklanan bir inanç ve felsefeyle şekillendiren bir yaklaşımdır (Anılan ve Kayacan, 2015:75). Kaynaştırma eğitiminde,

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

özel gereksinim ihtiyacı olan bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte aynı ortamı paylaşarak sosyal becerilerini geliştirmek esastır... kaynaştırma, yetersizliği olan öğrencilerin genel eğitim sınıf ve okullarında akranları ile fiziksel, sosyal ve eğitimsel olarak tamamen kaynaşması anlamına gelmektedir. (Sevim ve Atasoy, 2020:217).

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda eğitim gereksinimleri farklılık göstermektedir. Bu nedenden dolayı eğitim ortamlarında çok yönlü düzenlemeler yapılmıştır (Sögüt ve Deniz, 2018:425). Bunlardan biri de özel eğitim sınıflarıdır. Sülün (2012:13), bu sınıfları, okullarda ve kurumlarda yetersizlik türü, eğitim performansı ve bireysel özellikler doğrultusunda, ayrı bir sınıfta eğitim alması gereken öğrenciler için açılan sınıflar olarak tanımlamıştır. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de (1997) "Durumları ayrı bir sınıfta eğitilmeyi gerektiren öğrencilerin engel ve özellikleri doğrultusunda okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında özel eğitim sınıfları açılır." ifadesi yer almıştır (Kartal, 2016:9).

Özel gereksinime sahip öğrencilere yönelik sunulan eğitim, geçmişten günümüze kadar farklı yöntemlerle gerçekleştirilmiştir (Öztürk ve Akdal, 2022:454). Demir ve Kale'ye (2019:355) göre, özel gereksinimli öğrencilerin akranlarıyla tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı eğitim almalarına olanak tanıyan özel eğitim sınıfları, 19. yüzyılın sonlarında açılmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise 1955 yılında Ankara Kazık İçi Bostanlar İlkokulu'nda zihinsel

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

özürlüler için ilk özel sınıf açılmıştır (Kavanoz, 1999:23). Demir ve Kale'ye göre (2019:355-356) özel eğitim sınıflarının açılmasının temel amacı; genel eğitim sınıfına kaynaşamayan öğrencinin en azından okul içinde akranları ile sosyal etkileşim kurabilmesi, her fırsatta akranları ile etkinliklere katılmasının sağlanmasıdır.

Yaralı'ya (2015:433) göre, öğretmenlerin sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencileri tanıyıp ihtiyaçlarını belirlemeleri ve bu ihtiyaçlara uygun şekilde yanıt vermeleri önemlidir. Öğretmen, çok yönlü ve yaşamsal bir role sahiptir (Yavuz, 2007:526) ve öğrencinin öğrenmesini gerçekleştirmeye dönük etkinlikleri düzenlemekle sorumlu olması nedeniyle öğrenme-öğretme sürecinin en önemli ögesidir (Çıkkılı ve Kurt, S. D. E. 2016:260). Özel gereksinimli öğrencilerin katılımını artırmada öğretmenin görevi yalnızca sınıfın fiziksel koşullarını düzenlemek değil aynı zamanda kullandığı öğretim yöntemlerinde de uyarlamalar yapmaktır (İlgar, 2017:316). Çünkü özel eğitim karmaşıktır, birden fazla rol ve görev içerir ve öğretmenler aynı anda çeşitli sorunları ele almak zorundadır (Hillel Lavian, R. 2014:103). Öğretmenlerin, sınıflarındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere karşı sergiledikleri tutum, tavır ve davranışlar, bu bireylerin sınıf içindeki akranları tarafından kabul edilmesinde belirleyici bir rol oynar (Yaralı, 2015:433).

Yavuz'a (2023:20) göre, günümüzde öğretmenlerden beklenen, öğrencilerinin sürekli değişen yaşam şartlarına uyum sağlamalarına yardımcı olurken, aynı zamanda onların birey olarak gelişmelerini sağlamak, problemlerini çözebilen ve mevcut koşullara uyum

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

gösterebilen bireyler olmalarını desteklemeleridir. Polat, Kaysılı ve Aydın'a (2015:1) göre, öğretmenlik, eğitim sistemi içinde merkezi bir meslek konumuna sahip olup, eğitimin en önemli unsurlarından biridir. Ayrıca, Polat ve Koç (2018:56) öğretmenin kişisel özelliklerinin öğrenciler üzerinde kalıcı etkiler bırakabileceğini belirterek, öğretmenlerin mesleklerini icra ederken, tutum ve davranışlarıyla öğrencileri olumlu yönde etkileyebilmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Açar, Dilbilir ve Demiralp'e (2022:1296) göre, özel eğitim öğretmenleri veya çalışanları, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin bağımsız yaşam becerilerini en üst düzeye çıkarmak için bireyselleştirilmiş eğitim programları veya çeşitli planlar hazırlayarak onlara destek sağlarlar. Demirok ve Akçam (2019:87) ise özel eğitim öğretmenlerinin, otizm gibi belirli yetersizlik gruplarıyla çalışabilecekleri gibi, öğrenme güçlükleri, hafif derecede yetersizlik veya duygusal ve zihinsel yetersizliklere sahip bireylerle de çalışabileceklerini belirtmektedir. Özel eğitim öğretmenleri özel öğrencilerin ihtiyaçlarının yerine getirebilmede kişisel özellikleri kadar mesleklerinde bulunan özellikler, bu özellikleri nasıl algıladıkları ve bu mesleki özelliklerle kişisel özelliklerin uyuşması da önem taşıyabilmektedir (Efilti ve Çıkılı, 2017:102). Özel eğitim öğretmenliği, kapsamı, hizmet verdiği öğrenci grubu ve çalışma koşulları göz önüne alındığında kendini sürekli yenileyen, alanında uzman ve motivasyonu yüksek öğretmenlere ihtiyaç duymaktadır (Afat ve Çiçek, 2019:77).

İzci'ye (2005:108) göre, engelli bireyler bazen ilköğretim okullarında akranlarıyla birlikte eğitilmekte, bazen yatılı veya

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

gündüzlü özel eğitim okullarına gitmekte, bazen de ilköğretim okullarında oluşturulan özel sınıflarda eğitim almaktadırlar. Gelişimsel olarak özel ihtiyacı olan çocukların eğitimi için kaynaştırma eğitimi, özel eğitim sınıfı, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özel eğitim gibi çeşitli eğitim seçenekleri bulunmaktadır (Allahverdi, Nalbantçılar, ve Tınaz, 2021:123). Özel eğitim sınıfı, Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda ayrı bir sınıfta eğitim almalarına karar verilen özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için resmî ve özel okullarda ([MEB], Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018) açılan sınıflar olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitim sınıflarının mevcudu en fazla; okul öncesi eğitimde ve ilköğretimde 10 öğrencidir (MEB, 2006:11). Ancak otizmli bireyler için sınıf mevcutları en fazla dört olabilir (MEB, 2018). Bu sınıflarda görme, işitme ve zihinsel engelli bireyler ile otistik bireyler eğitim-öğretime devam ederler (MEB, 2006).

Demir ve Kale (2019:356) ise özel eğitim sınıfı uygulamalarına yönelik sorunların belirlenmesinin ve çözüm önerilerinin geliştirilmesinin yalnızca özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencileri değil, aynı zamanda bu ortamı paylaşan genel eğitim sınıfı öğrencilerini, okul yönetici ve öğretmenlerini de ilgilendirdiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda, özel eğitim sınıflarında karşılaşılan sorunların tespiti ve bu konuda elde edilecek bulguların alana katkı sağlama açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde özel eğitimle ilgili olarak sınıfında özel gereksinimli öğrenci bulunan öğretmenlerin öğrenme-öğretme

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

sürecinde karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak farklı amaçlarla yapılan pek çok araştırma bulunmaktadır (Altun ve Filiz, 2020:5). Özel eğitim öğretmenleri, öğretmen adayları ve onların sorunları, görüşleri (Afat ve Çiçek, 2019:68; Camcı-Erdoğan, 2021:283; Açar, Dilbilir ve Demiralp, 2022:1297), özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için BEP hazırlamanın gerekliliği (Kargın, 2007:7; Avcıoğlu, H. 2011:41; Yüksel, Oğur ve İşbilir, 2020:2), öğretmenlerin BEP hakkındaki görüşleri, önerileri (Yılmaz ve Batu, 2016:252; Tekin-Ersan ve Ata, 2018:165; İlik ve Günay, 2020:10), kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşler, sorunlar ve tutumlar (Gül-Olçay ve Vuran, 2015:170; Anılan ve Kayacan, 2015:87; Berkant ve Atılğan, 2017:13; Kurt ve Tomul, 2020:144), BEP hazırlamada yaşanan güçlükler ve tutumlar (Çuhadar, 2006:48; H. Avcıoğlu, 2011:41; Yılmaz ve Batu, 2016:251; Deniz ve Söğüt, 2018:426; Çıkılı vd. 2020:5126), kaynaştırma eğitimi ve BEP hazırlamada öğretmen yeterlilikleri (Babaoğlu ve Yılmaz, 2010:345; Camadan, 2012:4; Kandemir, Kurt ve Apaydın, 2021:15; Şahbaz ve Güder, 2022:1144), okulun-sınıfın fiziki yeterliliği (Gök, 2013:86; Kartal, 2016:21), müfredat ve materyal eksikliği (Allam, F. C., & Martin, M. M. 2021:37) öğrencilerin yaşadığı sorunlar (Atıcı, 2014:279), yetersiz öğretim materyalleri ve idarecilerin ilgi göstermemesi (Schools, 2013:284), öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri (Girgin ve Baysal, 2005:1; Yiğit, 2007:146; Arslan ve Aslan, 2014:49; Aydemir, vd. 2015:70; Işıkhani, 2017:7; Demir ve Işıkgöz, 2021:767; Berk ve Aliyev, 2022:767), özel eğitimde yaşanan sorunlar (Karasu ve Mutlu, 2014:63), ilkokul özel eğitim öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar (Kilgore, K., vd. 2003:38),

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

sınıflarında ders verirken öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar (Malik, S., ve Reba, A. 2020:50) konularında çalışmalar yapılmıştır. Özel eğitim sınıflarında (Bilen, 2007:4; Sadioğlu, Batu ve Bilgin 2012:409; Demir ve Kale, 2019:363), okul öncesi kurumlarında (Altun ve Gülben, 2009:253; Özdoğru, 2021:12) yaşanan sorunlarla ilgili olarak da bazı çalışmalar yapılmıştır. Yukarıdaki bilgiler ışığında bu çalışmanın temel amacı özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre karşılaştıkları sorunların incelemesidir. İnceleme aşamasında şu sorulara cevap aranmıştır. Okulun/sınıfın fiziki imkanları, veli ve öğrenci kaynaklı sorunlar, okul yönetimi, özel eğitim etkinlikleri ve eğitim programlarına yönelik görüşler nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama türünde nitel bir çalışmadır ve elde edilen veriler içerik analiz tekniği ile incelenmiştir. İçerik analizi; nesnel, ölçülebilir, doğrulanabilir bilgilere ulaşmak amacıyla doküman, metin ve evrak gibi pek çok farklı materyali belli kurallar dahilinde (örnekleme, kodlama, kategori vs.) analiz etmeyi amaçlayan nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan bir tekniktir (Metin, O. ve Ünal, Ş. 2022:273). Tarama modeli, geçmişteki veya günümüzdeki bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma biçimidir (Kaptan, 1998). Araştırılan nesnelere, olayları herhangi bir şekilde değiştirmeye veya kişiyi etkilemeye yönelik hiçbir girişimde bulunulmaz. İstenen şey oradadır. Önemli olan araştırılan her şeyi gözlemlemek ve uygun şekilde tanımlamaktır (Karasar, 2009:77).

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

2.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Manisa ili Şehzadeler ilçesinde bulunan özel eğitim sınıfları oluşturmaktadır. Bu sınıflardan rastgele seçilen 7 okuldan 22 özel eğitim sınıfı öğretmeni örneklem grubunu oluşturmaktadır.

2.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanmasında yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcıların kişisel bilgilerine yönelik sorular yer almakta ve bu bilgiler; cinsiyet, kurum türü, mesleki kıdem, çalışma (atama) şekli ve mezun olunan fakülteden elde edilmektedir. İkinci bölümde ise araştırma sorularına dair derinlemesine veri elde etmek amacıyla açık uçlu sorular sorulmuştur. Nicel araştırmalarda istatistiksel yollarla ölçülen "geçerlilik" ve "güvenirlilik", nitel araştırmalarda farklı şekillerde ele alınır çünkü veriler sayısal değil, yorumlamaya dayalıdır ve araştırmacının yorumu/veriyi analiz etme biçimi önemlidir. Bu yüzden nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik, güven duyulabilirlik olarak

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

adlandırılan süreçlerin sistematik bir biçimde işlenmesine ve dolayısıyla güvenilir sonuçlar elde edilmesine bağlıdır (Arslan, 2022:396-397). Bu araştırmada geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla çeşitli stratejiler kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, özel eğitim alanında uzman bir akademisyenin görüşleri alınarak geliştirilmiştir. Ayrıca analiz sürecinde katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiş, yorumların doğruluğunu artırmak amacıyla ayrıntılı betimlemeler yapılmıştır. Bu sayede araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin artırılması hedeflenmiştir. Bu nedenle araştırma için geçerlik güvenilirlik kapsamında yapılan çalışmalar:

1. Verilerin analizinden sonra, elde edilen bulgular bazı katılımcılarla paylaşılmış ve yorumlarının doğruluğu hakkında geri bildirim alınmıştır.
2. Bu sayede yorumların katılımcı görüşlerini yansıtıp yansıtmadığı kontrol edilmiştir.
3. Görüşme formu ve analiz süreci, özel eğitim alanında uzman bir akademisyenin görüşleri doğrultusunda şekillendirilmiş, böylece içerik geçerliliği sağlanmıştır.
4. Temaların ve kodların oluşturulmasında akademisyen görüşleri alınmış ve benzer yöndeki çalışmalarla karşılaştırılmış sonrasında şu anki kodlar-temalar oluşturulmuştur.
5. Katılımcı görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilerek, okuyucunun kendi yorumlarını yapmasına olanak sağlanmış ve yorumların doğruluğu şeffaf biçimde sunulmuştur.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

6. Araştırmacı, veri toplama ve analiz sürecinde kendi önyargılarından uzak durmaya özen göstermiş, yalnızca veriler doğrultusunda temalar oluşturmuştur.

2.4 Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma, Manisa ili Şehzadeler ilçesinde özel eğitim sınıfı olan okullarla sınırlı tutulmuş ve bu okullardan 7 tanesi rastgele seçilmiş, bu okullarda görev yapan, çalışmaya katılmaya gönüllü olan 22 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında veriler 22 öğretmenle yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerine boş zamanlarında görüşme formu verilmiş, kişisel bilgiler bölümü doldurulduktan sonra görüşme formundaki sorulara geçilmiştir. Sorulara verilen cevaplar araştırmacı tarafından görüşme formuna kaydedilmiştir. Elde edilen verilerin hiçbir şekilde katılanın rızası ve bilgisi dışında herhangi bir yerde yayınlanmayacağı, yalnızca araştırma için kullanılacağı söylenmiştir.

Veriler, nitel araştırma yöntemine bağlı içerik analiz tekniği ve yorumlanması ile analiz edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde analiz için (1) iki ana kategori oluşturma (olumlu-olumsuz cevaplar), (2) tematik çerçeveyi baz alarak verilerin alt başlıklara göre işlenmesi ve alt temaların oluşturulması, (3) cevapların tanımlanması ve yorumlanması, aşamaları izlenmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için verilerin analizi sonucu elde edilen öğretmen görüşleri üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan doğrudan alıntılar ÖE-1, ÖE-2, şeklinde kodlanmış, özel eğitim öğretmenlerinden alınan cevaplar, tematik kodlama yöntemi kullanılarak içerik analizi

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

tablolarına dönüştürülmüş ve bulgular bölümünde verilmiştir. Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41) göre belirtilen kapsamda, web üzerinden ilgili birime istenen evraklarla “Başvuru No: MEB.TT.2024.011166” nolu başvuru yapılmış ve 13.12.2024 ile 13.12.2025 tarihleri arasında Manisa Şehzadeler İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü sorumluluk alanındaki özel eğitim sınıfı olan okullarda özel eğitim öğretmenlerine yönelik çalışma yapılacağına dair izin alınmış ve çalışma yapılan okullardaki idareci ve öğretmenlere bu belge gösterilerek çalışma yapılmıştır.

3. BULGULAR

Kişisel bilgi formu aracılığıyla elde edilen bilgiler:

Araştırmaya katılan 22 öğretmenin demografik bilgileri şu şekildedir: Öğretmenlerin 21’i (%95) bayan, 1’i se (%5) erkektir ve 10 tanesi ilkokulda (%45), 12 tanesi (%55) ortaokulda çalışmaktadır. Sosyo-ekonomik çevresi düşük okulda görev yapan 17 (%77) kişi, sosyo-ekonomik çevresi yüksek olan ise 5 (%15)’tir. 16 öğretmen (%73) eğitim fakültesinden mezun iken 6 öğretmen (%27) diğer fakülte mezunudur. 7 kişi (%32) kadrolu, 11 kişi (%50) ders ücretli ve 4 kişi de (%18) görevlendirmeye çalışmaktadır. Katılan öğretmenlerin mesleki kıdem yılları ise şöyledir:

1~4 yıl arası 3 (%14), 5~8 yıl arası 10 (%45), 9~12 yıl arası 5 (%23), 13~16 yıl arası 1 (%5), 17~20 yıl arası 2 (%9) ve 20 yıldan fazla 1 (%5) öğretmendir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Tablo 1 Katılanların cinsiyet, çalıştıkları kurum ve okulların bulunduğu sosyo-ekonomik çevre değişkenleri

CİNSİYET	N	%	KURUM	N	%	STATÜ	N	%
Bay	1	5	İlkokul	10	45	Düşük	17	77
Bayan	21	95	Ortaokul	12	55	Yüksek	5	23
Toplam	22	100	Toplam	22	100	Toplam	22	100

MEZUNİYET	N	%	UNVAN	N	%	KIDEM	N	%
Eğitim F.	16	73	Kadrolu	7	32	1~4	3	14
Diğer	6	27	Sözleşmeli	0	0	5~8	10	45
Toplam	22	100	Ücretli	11	50	9~12	5	23
			Görevlen.	4	18	13~16	1	5
Toplam				22	100	17~20	2	9
						20+	1	5
Toplam							22	100

Tablo 2 Katılanların mezun oldukları kurum, çalışma şekilleri ve mesleki kıdemleri.

Tablo 2'ye bakıldığında katılan öğretmenlerin 16'sı (görevlendirmeye başka okuldan gelen 4, kadrolu 7 ve ücretli öğretmenlerden 5'i (%73)) eğitim fakültesinden, 6 kişi ise (%27) diğer

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

fakültelerden mezundur. Araştırma kapsamındaki 7 okulda görev yapan öğretmenlerin yarısı ders ücreti karşılığı görev yapmaktadır.

Tablo 3 Okulun/sınıfın fiziki imkânlarına ilişkin görüşler.

Tema	Kodlar	F	Cevaplayanlar
Sınıf/okul içi fiziksel yeterlik ve donanımlar	Materyal eksikliği var	14	ÖE-17, ÖE-19, ÖE-20, ÖE-22, ÖE-2, ÖE-1, ÖE-5, ÖE-7, ÖE-8, ÖE-3, ÖE-6, ÖE-9, ÖE-18, ÖE-19,
	Fiziki imkânlar yeterli değil	7	ÖE-1, ÖE-2, ÖE-3, ÖE-5, ÖE-8, ÖE-18, ÖE-22,
	Bina, sınıf yapısı uygun değil	2	ÖE-5, ÖE-8,
	Güvenlik yeterli değil	2	ÖE-18, ÖE-10,
	Sınıf Özel eğitime uygun değil	3	ÖE-5, ÖE-2, ÖE-9,
	Isınma sorunumuz var	1	ÖE-10
	Fiziki imkânlar yeterli	8	ÖE-4, ÖE-11, ÖE-12, ÖE-14, ÖE-15, ÖE-16, ÖE-21, ÖE-13

Yukarıdaki bulgular incelendiğinde, görüşlerinden yararlandığımız sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu (14 öğretmen, %64) okulun/sınıfın imkânlarını yeterli bulmadıklarını söylemişlerdir. Bu maddeyle ilgili olarak 12 öğretmen, (yetersiz diyen öğretmenlerin %85,7'si) “materyal ve teknolojik ihtiyaçlar”ın yeterli düzeyde olmadığını, bazı materyallerin ise sınıflarında hiç olmadığını, bazı materyal ve malzemeleri ya kendilerinin evlerinden getirdiklerini ya da velilerden istediklerini, eksiklikleri bu şekilde gidermeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında sınıf ve okul içi fiziki donanım ilgili olarak örneğin eğitici materyaller, akıllı tahta, zemin kaplamaları gibi eksiklikleri söyleyen 7 öğretmen (%50) vardır. Araştırmaya katılan 7

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

öğretmen ise fiziki imkânlarla ilgili olumlu görüş belirtmiştir. Bu maddeyle ilgili bazı öğretmen görüşleri:

ÖE-7: *“Eksiklerimiz mevcut, yeterli bulmuyorum. Eğitici oyuncaklar akıllı tahta yerlerin daha yumuşak bir zemin olması (kaplanabilir yerler, çocuklar yerlere yatıyor ya da düşüyor).”*

ÖE-8: *“Akıllı tahtanın olmayışı çocukların görsel açıdan yararlanamamasına sebep oluyor. Özel çocuklar olduğu için daha fazla oyun alanına ihtiyaçlarını olduğunu düşünüyorum. Yerlere mat ya da minder konularak çocuklar sıraya mahkûm edilmemeli. Eğitsel oyuncakların eksikliği bizi zorluyor.”*

ÖE-17: *“Yeterli değil daha fazla materyal desteği sağlanabilir.”*,
ÖE-19: *“Yeterli bulmuyorum. Daha fazla materyal ve etkinlik nesnelere olmalı.”*, ÖE-20: *“Çok yeterli bulmuyorum daha fazla materyal olabilirdi.”*, ÖE-22: *“Sınıflarımızın bazı materyal eksikleri var. Bilgisayar ve donanım, akıllı tahta; araç gereçler için sınıf dolapları gibi.”*

ÖE-1: *“Sınıfımızda akıllı tahtaya ihtiyacımız var. Ayrıca bilgisayar ve yazıcıya da ihtiyacımız var. Bu konuda okul yönetimiyle görüştük ancak olumlu bir cevap alamadık. Bazı materyalleri başka okullardan getirdik. Bazılarını kendimiz diğer arkadaşlarla yaptık. Velilerimiz bazıları bazı lazım olan şeyleri evlerinden getiriyorlar.”*

ÖE-2: *“Yetersiz olduğunu düşünüyorum. Çocukların ilgisini çekecek, eğitim verilebilecek materyal hiç yok. Sınıf, zihin*

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

gelişimlerine uygun değil. Milli eğitim bir kere ders materyali gönderdi ama 2 sınıfa dağıttık. Bazen ortak kullanıyoruz. Bazen ben evden eşya, oyuncak filan getiriyorum.”

ÖE-5: *“Sınıfın özel eğitime uygun olmadığını ve materyallerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Sınıfta bir kanepeler var mesela, onu bir velimiz okula hediye etti. Başka bir velimiz halı ve yastık getirmiş benden önceki dönemde. Müdür bey bize başka sınıflardan dolap, pano, küçük yazı tahtası filan getirdi sağ olsun.”*

Bunun yanında olumlu olarak: ÖE-11: *“Okulumuz ve sınıfımız özel eğitim için gayet uygun imkanlar sunuyor. Kitaplar ve gönderilen etkinlikler işimizi daha çok kolaylaştırıyor.”*

ÖE-2: *“Çocukların rahat edebileceği bir sınıf ortamı var. Materyaller var gayet özel eğitime elverişli bir sınıf.”*

ÖE-12: *“Sınıfını özel eğitim araçlarına sahip, kullanım açısından da gayet geniş bir sınıf.”*

Öğretmenler sınıf içi sorunların başında materyal eksikliği ve fiziki yetersizlikten bahsetmişlerdir. Bazı araç gereç ve demirbaşları velilerle beraber temin ettiklerini ve sınıf içi düzenini beraber yaptıklarını belirtmişler ancak özellikle eğitsel materyaller konusunda çok eksiklerinin olduğunu söylemişlerdir. Bu ifadelerle göre sınıf içi eğitsel araç ve gereçlerin, öğretmen ve öğrencinin kullanacağı materyallerin yeterli ve çeşitli olması gerektiği sonucu çıkarılabilir.

Tablo 4 Öğrencilere ilişkin görüşler ve en çok karşılaşılan sorunlar.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Tema	Kodlar	F	Cevaplayanlar
Sınıf içinde eğitim-öğretime engel olan durumlar	1. Dikkat dağınıklığı	5	ÖE-1, ÖE-11, ÖE-12, ÖE-18, ÖE-21
	2. Tanılama hatası	5	ÖE-5, ÖE-9, ÖE-13, ÖE-17, ÖE-16
	3. Yalan söyleme	3	ÖE-2, ÖE-3, ÖE-14
	4. Aileler ilgisiz / isteksiz	6	ÖE-7, ÖE-8, ÖE-20, ÖE-22, ÖE-15, ÖE-4
	5. Psikolojik rahatsızlık	3	ÖE-7, ÖE-8, ÖE-3
	6. Öğrenci isteksiz	3	ÖE-19, ÖE-6, ÖE-10

Tablo 4 incelendiğinde tanılama ve davranış kategorisinde öğretmenlerin %55'i öğrencilerdeki bazı sorunlardan bahsetmişlerdir. Öğrencilerde birden fazla davranış sorunu olduğunu, sıklıkla dikkat eksikliği/dağınıklığı ve yalan söyleme davranışı olduğunu, RAM tanılama hataları gibi sorunların öğretmenlerin ders planı yapma ve ders işleme gibi konularda kendilerini zorladığını söylemişlerdir. Öğrencilerdeki diğer sorunların ise aileden kaynaklandığını, bazı ailelerin çocuklarının okul içi ve okul dışı hayatına ilgisiz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeyle ilgili bazı öğretmen görüşleri:

ÖE-1: “Öğrencilerimizde en çok karşılaştığımız sorun odaklanma ve dikkat eksikliği, iletişim kurmada da sorun yaşıyoruz. İlaç kullanan öğrencilerimiz var. Anneleri ilaçlarını vermediğinde dersler de verimli olmuyor. Bazen gece uyumadıkları için sabah sınıfta uykulu oluyorlar.”

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

ÖE-5: “RAM’ın doğru değerlendirme yapmadığını orta ve ağır zihinsel öğrencilerin hafif düzey sınıflara yerleştirildiğini bu konuda çocuğun durumuna göre değil ailenin isteklerine göre hareket edildiğini, otizmi olan öğrencinin hafif düzey zihinsel sınıfa yerleştirildiğini düşünüyorum.”

ÖE-9: “Öğrencilerimin sorunları değil de öğrencilerimin seviyesi farklı farklı olduğu için hepsinin düzeyi farklı. Yani aynı sınıfta otistik çocuklar var ama seviyeleri farklı. RAM tanılama yaparken orta-ağır çocuklara hafif yazmış annesiyle görüştim biz öyle istedik dedi. Sınıfta ise ağır çocuk yok o yüzden ders işlemek, program yapmak zor oluyor çünkü ikisine ayrı plan yapmak ve uygulamak zorunda kalıyorum.”

ÖE-14: “Akademik başarıdan çok, davranışsal problemler zorlayabiliyor. Bu durumun sebebi hem ebeveynler/aile hem çevresel (okul, arkadaşlar) faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorum öğrenciler okul ortamına daha çok kaynaştırılabilir ya da zengin bir sınıf ortamı (materyal vs.) yaratılabilir.”

ÖE-16: “Bir öğrencinin okul olarak bu ortama uygun olmadığını düşünüyorum. İş eğitim okullarını daha fazla aktif olacağını düşünmekteyim. Çocuklarda karşılaştığımız sorunlar genellikle maddiyat ve aile odaklı sorunlardır.”

ÖE-22: “Aileler bilgisiz. Çoğu, çocuğunu bize bırakıp gidiyor ve onların yerine bakmamızı istiyor. Yani yemek yedirmek, üzerini değiştirmek, onların yerine hastaneden randevu almak gibi. Bir anne

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

aynen şöyle demişti: Devlet size maaş veriyor tabii ki çocuğuma bakacaksınız. Bazı öğrenciler ilaç kullanıyor ancak aile bunu takip etmiyor ve bu durum hem çocuğu hem de bizi etkiliyor.”

Öğrencilerle ilgili sorunlar başlığında öğrencilerin akademik, sosyal ve bireysel gelişimleri ile okul ve öğretmenlere yönelik ailelerin ilgisizliği en çok bahsedilen konu olmuştur. Ailelerin çocuklarının eğitsel ve gelişimsel konularda yeterli ilgiyi göstermelerinin özel eğitimin başarıya ulaşması açısından çok önemli olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 5 Velilerin öğretmenlerden çocukları ile ilgili beklentileri

Tema	Kodlar	F	Cevaplayanlar
Veli beklentisi çeşitliliği ve veli sorunları	Akademik becerilerin kazanımı	8	ÖE-1, ÖE-3, ÖE-9, ÖE-13, ÖE-14, ÖE-16, ÖE-17, ÖE-21
	Sosyal becerilerin kazanımı	4	ÖE-11, ÖE-14, ÖE-16, ÖE-17
	Fiziksel ve psikolojik ihtiyaçların karşılanması	1	ÖE-16

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Sosyal hayata uyum	3	ÖE-2, ÖE-18, ÖE-20
Yüksek beklenti	6	ÖE-4, ÖE-6, ÖE-8, ÖE-9, ÖE-15, ÖE-22
İşbirliği içinde değiller	4	ÖE-5, ÖE-10, ÖE-12, ÖE-19
İlgisiz veliler	3	ÖE-7, ÖE-6, ÖE-22

Tablo 5 incelendiğinde velilerin öğretmenlerden doğrudan ve dolaylı olarak beklenti ve istekleri çoğunlukla çocuklarının akademik olarak ilerlemesi ve beceri kazanmaları yönündedir (%55). Bu becerilerin kazanımı için ise yüksek beklenti içinde oldukları bildirilmiştir. Katılan öğretmenler, bazı durumlarda öğretmenlerden beklenti içinde olan velilerin öğretmenlerle işbirliği içinde olmadıklarını, akademik ve sosyal becerilerin öğretiminde ailelerin ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir.

ÖE-7: “Hiçbir şey yapmayıp, fiziksel ihtiyaçlar (banyo, tırnak kesme, temiz giyinme) hatta psikolojik tatmin (sevgi eksikliği) çeken öğrencilerin mevcut. Sevgiyi bizden almaya çalışıyorlar, elimizden geldiğince yanlarında oluyoruz.”

ÖE-22: “Mümkün olsa 24 saat çocuğuna bakmamızı isteyen anne-babalar var. Devletin ücretsiz servis hizmeti olmasa okula getirip bırakırlar almaya da gelmezler. Orta-ağır engeli olan bir öğrenci için annesi çocuğunu bir sene sonra ilkokula göndereceğini o yüzden okuma yazmayı öğretmemizi istedi. Mümkün olmadığını sanırım 4 sene sonra anlayacak.”

ÖE-1: “Öncelikle hayatlarını devam ettirebilmeleri için bağımsız bir birey olmaları bunun yanında okuma-yazmayı öğrenebilmeleri,

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

verimli bir eğitim alınmasının sağlanması, çocuklarla iyi bir iletişim kurulması, okuldan ayrılırken mutlu bir şekilde ayrılmak, öğrencilerin okulu sevmelerini, sosyal hayata uyum sağlamalarını öğretmemizi bekliyorlar.”

ÖE-4: *“Velilerin çocukların hakkında düzeylerinin farkında olmadığını, öğretmenlerle işbirliği içinde olmadığını görüyorum. Çocukların özel eğitim gereksinimleri görmezden geliniyor kabullenmeyerek çok fazla beklentiye giriliyor.”*

ÖE-13: *“Her şeyi bir anda değiştirmemizi çocukları hızlı bir biçimde akranları seviyesine getirmemiz ve Çocukların özel eğitim gereksinimlerini görmezden gelerek, kabullenmeyerek çok fazla beklentiye giriliyor. Bazısının akademik beklenti olurken bazısında davranışsal beklentisi olabilir. Bunun için işbirliği içinde olmaları (okul-öğretmen) gerekir.”*Ailelerin çocuklarından beklentileri en yüksek düzeyde eğitsel alanda olmuştur. Aileler çocuklarının kısa sürede okuma-yazma gibi akademik, konuşma ve dil becerilerini ve öz bakım becerilerini kazanıp akranlarıyla aynı sınıfta okumalarını istemektedirler.

Tema	Kodlar	F	Cevaplayanlar
Yönetimsel geri bildirimler	Memnunum	11	ÖE-1, ÖE-4, ÖE-9, ÖE-10, ÖE-11, ÖE-13, ÖE-14, ÖE-15, ÖE-16, ÖE-21, ÖE-22
	Özenlidir / önem verir	2	ÖE-5, ÖE-6
	Yardım ederler	4	ÖE-17, ÖE-18, ÖE-19, ÖE-20
	Yeterli değil / önem verilmiyor	3	ÖE-7, ÖE-8, ÖE-12
	Fikrim yok/söylemek istemiyorum	2	ÖE-2, ÖE-3,

Tablo 6 Okul yöneticileri ile ilgili sorunlar.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Tablo 6 incelendiğinde katılan öğretmenlerin 17'si (%77) yöneticilerle ilgili olumlu görüş bildirmiştir. Özel eğitim ve öğrenciler konusunda okul yönetiminin kendilerine yardımcı ve destek olduklarını, genel olarak memnun olduklarını, okul yöneticilerinin bir sorun olduğunda hemen destek olduklarını ve yardım ettiklerini söylemişlerdir. 3 öğretmen özel eğitim konusunda yöneticileri yeterli bulmadıklarını ve özel eğitime destek verilmediğini ifade etmişlerdir. 2 öğretmen ise bu konuda konuşmak istemediklerini belirtmişlerdir.

ÖE-14: *“Okul idaresinin bize (özel eğitim sınıfını, öğrencileri, öğretmeni) diğer öğrencilere göre esneklik tanıyabiliyor. Sınıfımızla ilgili bir sorun olduğunda idare bizimle işbirliği içinde olmaktadır. Aynı zamanda güler yüzlü olup rahatlıkla iletişim halinde oluyorlar.*

ÖE-9: *“Okul idaresindeki tüm meslektaşlarım işinde gayet başarılı gayet bilgili her sorunu çözmeye çalışan saygıdeğer idaremiz hepsi işinin ehli ve her konuda bizlere çok yardımcı oluyorlar.”*

ÖE-16: *“İdare yılbaşından beri maddi, sınıf ve öğrenci problemlerini çözmüştür. Onun dışında çoğunlukla problem yaşamadık. Herhangi bir sorunumuzda yardımlarını sunuyorlar.*

ÖE-10: *“Okul idaremiz olumlu, yapıcı ve anlayışlı olduğu için son derece memnun olduğumu söyleyebilirim. Her konuda bizlere çok yardımcı oluyorlar. Özel eğitim konusunda genellikle destek oluyorlar.”*

Okul yöneticilerinin sorunları hızlı ve aile yararına çözmeleri, özel eğitim konusunda destek olmaları ve birçok konuda yardımcı olmaları

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

ailelerin okul yönetimiyle olumlu ilişkileri olduğunu göstermektedir. Okul yönetiminin hem velilerle hem de öğretmenlerle olan olumlu ilişkisi, özel eğitimin amacına ulaşmasında önemli rol oynamaktadır.

Tablo 7 Özel Eğitim ile ilgili etkinlikleri düzenlemede yaşanan sorunlar

Tema	Kodlar	F	Cevaplayanlar
Özel eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesi	İlgisiz ve isteksiz öğrenciler	2	ÖE-1, ÖE-10
	Materyal eksikliği	5	ÖE-2, ÖE-7, ÖE-8, ÖE-9, ÖE-16
	Öğrenci-program uyumsuzluğu	10	ÖE-3, ÖE-4, ÖE-5, ÖE-6, ÖE-9, ÖE-10, ÖE-14, ÖE-15, ÖE-17, ÖE-21
	Veli desteği yok	3	ÖE-18, ÖE-20, ÖE-22
	Sorun yaşamadım	3	ÖE-11, ÖE-12, ÖE-19

Tablo 7 incelendiğinde katılan öğretmenlerin %45'i (10 kişi), özel eğitim etkinlikleri düzenlemede en çok akademik alanda sorun yaşamaktalar; sınıf içinde farklı düzeyde olan ve yanlış tanılama olduğu düşünülen öğrencilerle etkinlik yapmakta zorlandıklarını, öğrencilerin ders ve etkinliklere katılımında ilgisiz ve isteksiz olduklarını ifade etmişlerdir. Etkinlik düzenlemede başka bir sorun olarak malzeme (materyal) eksikliği olduğunu söylemişlerdir.

ÖE-13: “Çocuklar arasındaki seviye akademik (sosyal, duyuşsal, psiko-motor) farkından dolayı etkinlik yapmakta zorlanılıyor. Etkinlikleri hazırlayana kadar, vakit kaybı yaşayabiliyoruz. Hazırladığımız etkinlikler, çocukların davranışsal problemlerinden dolayı zarar görebiliyor. Hazırladığımız bazı çalışmalar grup etkinlikleri seviye farkından dolayı sakteye uğrayabiliyor. Etkinlikleri farklı ortamlar gerektirebiliyor. Sınıfımız bazen yetersiz kalmaktadır.”

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

ÖE-21: “Sınıfımızda öğrenci arasında akademik seviye olarak seviye farkı olduğu için etkinlik düzenleme ve uygulamada sorunlar yaşıyoruz. Bu konuda öğrencilerin performansına uygun etkinlikler olsa da ailenin tavsiyelerimize uymaması ya da evde biraz serbest davranması verimliliği etkiliyor. Bazen bir iki haftada yerleşecek beceriyi evde devam edilmediği için bir ay kadar uygulamak zorunda kalıyoruz.”

ÖE-8: “Malzeme eksikliği ve çocuklardaki isteksizlik ile karşılaşıyoruz. Özel eğitimde ne yazık ki araç gereç sıkıntısı mevcut. Her çocuğun anlama düzeyi farklı olduğu için bazen akademik başarıdan ziyade günlük hayata, topluma hazırlama etkinliklerini yaşayarak öğrenmelerini sağlıyoruz. Bunlar için çeşitli oyunlar materyaller kitaplar yetersizdir.”

ÖE-4: “Sınıfta çocukların gereksinimleri çok farklı olduğu için zorluk çekiyorum. Öğrenciler düzeyine uygun sınıflara okullara yerleştirilmediği için grup etkinliklerinde bireysel farklılıklar had safhaya çıkmaktadır. Genellikle her öğrenci ile bireysel çalışılıp öğrenciye göre etkinlik düzenlenmektedir.”

Özel eğitim programlarıyla uyumlu etkinlikler hazırlanırken öğrencinin eğitsel durumunu da göz önüne alınmaktadır ve bazı öğrencilerin programlara uyumsuzluğu etkinliklerin hazırlanması ve uygulanmasında güçlükler ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 8 Özel eğitim programlarını yönelik düşünceler/sorunlar

Tema	Kodlar	F	Cevaplayanlar
------	--------	---	---------------

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Özel eğitim programlarının etkililiği	Geliştirilmeli	10	ÖE-1, ÖE-2, ÖE-4, ÖE-5, ÖE-8, ÖE-10, ÖE-12, ÖE-13, ÖE-14, ÖE-15
	Uygun/yeterli	3	ÖE-6, ÖE-11, ÖE-22
	Programlar yetersiz	10	ÖE-7, ÖE-9, ÖE-10, ÖE-14, ÖE-16, ÖE-17, ÖE-18, ÖE-19, ÖE-20, ÖE-21
	İçeriği zenginleştirilmeli	7	ÖE-15, ÖE-20, ÖE-15, ÖE-14, ÖE-13, ÖE-7, ÖE-4

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin %45'i (10 kişi) özel eğitim programlarının yetersiz olduğunu, %77'si (17 kişi) ise programların içeriğinin zenginleştirilmesinin, genelden özele inebilmesinin önemli olduğunu; program içeriğindeki soyut kavram ve etkinliklerin azaltılıp daha somut çalışmalar içermesi ve programın bu yönde geliştirilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Bazı öğretmenler, program içeriğinin ihtiyaca uygun olmadığını, eksiklikler olduğunu, bu eksiklikleri de kendi bilgi ve gayretleriyle tamamlamaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

ÖE-14: “Sınıfların birleştirilmiş olması (5-6-7-8. Sınıflar) yaş ve seviye farkına neden olduğunu düşünüyorum. Dikkat süresi kısa olan çocuklarımız için çoğunlukla hep kitap gönderilmiştir. Sosyal becerileri için farklı programlar tasarlanabilir. Okulda da bir sosyal beceri sınıfı oluşturabilir. Kaynaştırma programı için diğer branş/sınıf öğretmenlerine birebir seminerler verilebilir (özellikle erken tanı ve doğru uygulamanın seçilmesi). Çocukların öğrenme ihtiyaçlarının düşünüldüğü gibi aynı zamanda onları işe ve mesleği hazırlamak için farklı programlar tasarlanabilir (7-8 sınıflar). Temel yaşam becerileri geliştirmek amacıyla ortaokulda farklı programlar oluşturulabilir.”

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

ÖE-16: “Genel olarak özel eğitim programlarının sınıflarımızda bulunan öğrencilere yönelik uygun olup olmadığı tartışılır. Okullara kabul edilen öğrenciler sene başına idare, rehberlik ve RAM merkezli kontrol edilip eğitim öğretimi bu şekilde geçilmelidir.”

ÖE-1: “Özellikle erken çocukluk özel eğitim programına yönelik çalışmalar daha fazla yapılmalı. Erken tanı yapılabilmesi için aileler bilinçlendirilmeli ve toplumda sosyal farkındalık oluşturulmalı.

ÖE-9: “Özel eğitim programı başlı başına ayrı bir durum. Çünkü özel eğitim her çocuğun düzeyi tespiti farklı. Her çocuğa özel birebir eğitim ilgi esas. Her çocuğa özel program uygulanıyor. Bazen bu program dışına çıkılıp çocuğun her yönünü keşfedip ona uygun yöntemlerle şekillendirmek zorunda kalıyorsun.

ÖE-11: “Özel eğitim öğrencileri için çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Birebir eğitim almak destek görmek onları daha çok motive ediyor bana göre.”

Özel eğitimle ilgili programların bazı kısımlarının yetersiz olduğunu ve geliştirilmesi gerektiğini söyleyen öğretmenler çoğunluktadır ve müfredatta yapılacak düzenleme ve geliştirmelerin öğrencilerin yararına olacağını düşünmektedirler.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %64’ü fiziki özellikler ve özel eğitim materyalleri açısından sınıflarını yeterli görmemişler, materyal eksikliğinin olduğunu söylemişlerdir. Sınıf içinde özellikle

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

akıllı/etkileşimli tahtanın öğrenciler için yararlı olacağını belirtmişlerdir. Eğitimde materyal kullanılmasının temel amacının öğrencilerin farklı öğrenme stillerini dikkate alarak kalıcı öğrenmeyi sağlayacak ortam oluşturmak ve öğrendiklerini kalıcı hale getirerek akademik başarılarını yükseltmek olduğunu belirten Bozpolat (2018:62-63) bu amacın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle öğretmenlerin bu konuda yeterli donanıma sahip olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Alanyazında, öğretmenlerin ortam ve materyal eksiklikleri nedeniyle çeşitli sorunlar yaşadıklarına dair birçok çalışma bulunmaktadır (Sadioğlu vd., 2013:1750). Vızlı (2005), özel eğitim öğretmenlerinin yaşadıkları zorluklardan birinin de materyal yetersizliği olduğunu vurgulamaktadır. Berkant ve Atılğan'ın (2017:13) katılanlara yönelttiği sorun başlığında sınıfların fiziki koşullarından kaynaklanan sorunların bulunduğu ve materyal eksikliklerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Karasu ve Mutlu'ya (2015:56) göre, özel eğitim öğretmenleri, özel eğitimde karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak materyal temini ve kaynak kitaplara ulaşım konusunda zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Keser ve Özdemir (2017:43) öğrencilerin kelime öğrenirken yaşadıkları zorlukların çözümü için görsel ve etkileşimli materyallerin kullanılmasını önermektedir. Udoba (2014:54) yaptığı çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin, ders işleme ve öğretim için ses ve TV gibi daha gelişmiş öğretim materyallerine sahip olmaları gerektiğini söylemişlerdir. Çetin ve Şen (2017), Griffin vd., (2009) yaptıkları çalışmada, özel eğitim öğretmenlerinin materyal eksikliği yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Materyal eksikliğinin öğretim ortamına da olumsuz etki ettiğini ortaya

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

koyan çalışmalar vardır. Örneğin Çetin (2004:39), özel eğitim öğretmenlerinin materyal eksikliği, mevcut materyallerin özel eğitime uygun olmaması ve materyallerin yerine yenilerinin konulmaması konularında daha fazla zorlandıkları sonucunu elde etmiştir. Zihinsel engelli bireylerin hatırlamada güçlük çekmesi, görsel ve işitsel algılarındaki zayıflama gibi nedenlerle problemlerinin önemli bir kısmının dikkat ile ilgili olduğu (Beirne-Smith ve diğ., 2006) göz önüne alınarak ders kitaplarından oluşan bir eğitim-öğretim yönteminden fazlasına ihtiyaç duyulduğu ve bu materyallerin de teknolojik gelişmelere uygun materyaller olduğu söylenebilir. Günlü ve Yılmaz (2022:284), öğretim sürecine ilişkin görüşlerine başvurdukları öğretmenlerin, özel eğitime yönelik düzenlemelere ilişkin uygulamalarında öğretimsel ve fiziksel düzenlemelere yüksek oranda yer verdikleri sonucunu elde etmiştir.

Özel eğitim öğretmenlerinin ders işleme ve etkinliklerle ilgili bildikleri sorunlar başlığında 1. Dikkat dağınıklığı, 2. Tanılama hatası, 3. Yalan söyleme, 4. Ailelerin ilgisiz / isteksiz olması, 5. Psikolojik rahatsızlık, 6. Öğrencilerin isteksiz olması sayılmıştır. Özdoğru (2021:11) katılımcılardan elde ettiği bulgulara göre öğretmenlerin öğrenci kaynaklı sorunlardan bazılarını, öğrenci çocukların dikkat süresinin düşük olması, davranış problemlerinin fazla olması, çocukların birbirleriyle uyum sorunu yaşamaları olarak kaydetmiştir. Demir ve Kale, (2019:363) özellikle uyum sorunlarının yaşandığını belirtmiş ve katılan öğretmenlerin, öğrencilerdeki davranış problemlerinin fazla olmasından bahsetmiştir. Altun ve Filiz (2020:12) çalışmasında özel gereksinimli öğrencilerin özellikleri

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

başlığında benzer yönde cevaplar almışlardır. Öğrenci davranışlarının dışında gelişen, öğrencinin RAM değerlendirme raporunun öğrenci seviyesine uymaması sorunu ise özel eğitim program ve etkinliklerinin uygulanması başlığında da sorun olarak belirtilmiştir. 6 öğretmen ise ailelerin isteksiz/bilgisiz olmalarının akademik becerilerin öğretiminde kendileri için bir engel olduğunu söylemişlerdir. Açar ve Demiralp (2022:1300) özel eğitim öğretmenlerinin ailenin rolü ile ilgili görüşlerine başvurduğu çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin ailenin rolü ile ilgili kategoride; büyük oranda işbirliği, bilinç (farkındalık), iletişim ve sorumluluk temalarında görüş bildirdikleri görülmüştür. Ailelerin çocuklarını akademik anlamda güdüleme ve desteklemede önemli rolü olduğu (Danielson, 2002) düşünüldüğünde sadece bu başlıkta değil velilerin öğretmenlerden beklentisi, etkinliklerin düzenlenmesi ve uygulanması başlıklarında da velilerle ilgili görüşler ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin kavram, davranış ve becerileri öğrenmeleri için ailelerin de öğretim etkinliklerine dahil edilmesi eğitim-öğretim sürecini olumlu etkilemektedir (Heward ve Wood, 2006). Bu yüzden aileler, çocuklarına öz-bakım becerileri ve ev içinde bazı davranış ve yetileri kazandırabilmeleri açısından daha etkili olabilmektedirler (Cavkaytar ve Diken 2012). Altun ve Filiz'e (2020:1302) göre, velilerin bilinçsiz olması, çeşitli sebeplerle (çocuğunun etiketlenmesi, toplumda dışlanması vb.) durumu kabul etmeyişi ve sorunu öğretilerde aramaları gibi durumlar, velilerin okulla ilişkisini ve işbirliğini olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

Veliler öğretilerden en çok şu başlıklarda beklenti içindedirler:

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

1. Akademik Becerilerin kazanımı 2.Sosyal becerilerin kazanımı 3.Fiziksel ve Psikolojik İhtiyaçların karşılanması 4.Sosyal hayata uyum. Bunun yanı sıra bu sorun başlığında velilerin yüksek beklenti içinde oldukları, öğretmenlerle işbirliği içinde olmadıkları ve velilerin ilgisiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Özdoğru'nun (2021) yaptığı çalışma sonuçları, katılan öğretmenlerin sorunlarını destekler yöndedir. Buna göre Özdoğru (2021:11-12) aile desteğinin yeterli olmadığı, okulda başlatılan eğitimin evde devamlılığının sağlanamadığı, çocuğun engel durumuyla ilgili ailenin yeterli bilgiye sahip olmadığı, ailelerin öğretmenden beklentisinin fazla olduğu, velilerin çocuğunun durumunu kabullenmediği, ailelerin sorumluluk bilincinin düşük olduğu ve olumsuz anne, baba tutumlarıyla (aşırı koruyuculuk, öğretmeni suçlama ve güvenmeme) veli desteğinin istenen düzeyde olmadığı durumlarda, çocukların eğitimiyle ilgili süreçte çeşitli sorunların ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Yapıcı ve Yapıcı'nın (2003) araştırmaları ise velilerin çocuklarının eğitim ve öğrenim süreçlerine yönelik ilgisizliğinin, yaşanan problemlerin temel nedeni olduğunu ve bu durumun çocuğun eğitim sürecine zarar verdiğini göstermektedir. Yavuz ve Polat (2023:18) psikolojik danışmanlarla yaptığı çalışmada genel anlamda velilerin ilgisiz, görüşmelere ve toplantılara katılımlarının az, işbirliğine kapalı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Karasu ve Mutlu (2015:16)'nun yaptığı çalışma sonucu, bulgularla benzer yöndedir: Ailelerin sorumluluk bilincinde olmadıkları, genelde öğrencilerden ve öğretmenlerden beklentilerinin ya çok düşük ya da çok yüksek olduğu ve ailelerle iletişimde problem yaşandığı katılımcılar tarafından sıklıkla vurgulanmıştır. Benzer

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

yönde Altinkurt (2008), Güleç-Aslan vd, (2014), Eldeniz-Çetin ve Şen (2017), Çalışoğlu vd., (2019), Güvenç (2019), Yenigün ve Odluyurt (2020), ve Karabulut (2021), velilerin özel eğitim konusunda bilinçsiz oldukları, ailelerin eğitime katılmadıkları, eğitimi desteklemedikleri sonucuna ulaşmışlardır (İnce ve Karabulut, 2023:8).

Çalışma kapsamında okul yöneticileriyle ilgili sorunlar basamağında, katılan öğretmenler, yöneticileriyle uyum içinde çalıştıkları, yöneticilerin yardımcı oldukları, işbirliği içinde çalıştıkları, her konuda destek oldukları, özel eğitime gerekli özeni ve önemi verdikleri ve yöneticilerden memnun oldukları yönünde görüş belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Demir ve Kale (2019:11) yaptıkları araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin ve yöneticilerin özel eğitim sınıflarına ilişkin öz yeterlikleri konusunda herhangi bir sorun yaşanmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Himmetoğlu, Shıkhkamalova ve Bayrak (2022:17) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin yaşadığı en önemli sorunlardan birinin, ailelerin ve toplumun bilinçsizliği olduğu bu sorunun da çözümünün okul yöneticilerinin aileleri destekleyerek çözüleceği ve aile ve okul arasında işbirliğinin sağlanması olduğu sonucuna varmıştır. Okul yönetiminin desteği olmadan özel eğitim öğretmenlerinin görevlerini yapmada mesleki tükenmişlik yaşayabileceği varsayılmaktadır. Nitekim öğretmenlerin mesleki tükenmişlik yaşamaları; onların öğrencilerine, yöneticilerine, velilerine, isteklerine ve ideallerine olan ilgisini azaltmaya neden olabilmektedir (Açar, Dilbilir ve Demiralp, 2022:10). Yöneticilerin özel eğitim uygulamalarına yönelik toplumsal bilincin ve farkındalığın yükseltilmesi konusunda daha çok sorumluluk alması ve çaba

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

göstermesi beklenmektedir (Sevim ve Atasoy, 2020:234). Özel eğitimde istenen başarının elde edilmesi için sınıf öğretmeni, özel eğitim öğretmeni, okul yöneticileri, özel gereksinimli öğrenci, öğrencinin ailesi, normal gelişim gösteren öğrenciler, rehber öğretmen ve okul psikoloğu gibi okulda çalışan diğer personellerin işbirliği içinde çalışması gerekmektedir (Sadioğlu, Batu ve Bilgin, 2012:3).

Çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu özel eğitim etkinlikleri düzenlemede 1. Öğrencilerin derslere ve etkinliklere ilgisiz ve isteksiz oldukları 2.Sınıf içinde materyal eksikliği 3.Öğrenci-program uyumsuzluğu 4.Veli desteğinin olmadığı sorunlarını ifade etmişlerdir. Materyal desteğinin olduğu, öğrencilerin birbirleriyle uyumlu olduğu ve öğrencilerin istekli olduğu durumlarda özel eğitim öğretmenleri dersleri daha kolay ve verimli işlemekte, öğrenciler de akademik ve sosyal beceri alanlarında ilerleyebilmektedir. Sınıf içi etkinlik ve akademik çalışmalar öğrencilerin sosyal hayata uyumları ve bilişsel-sosyal becerilerini ilerletmelerine yardımcı olur. Nitekim Duman ve Koçak (2013) da özel gereksinimli çocukların sosyal iletişim özelliklerine ait bileşenler doğru şekilde kullanıldığında sosyal becerilerinin olumlu gelişim gösterebileceğini aktarmaktadır. Özdoğru (2021:11) yaptığı çalışmada, öğretim sürecinde karşılaşılan sorunlardan bazılarının çocukların birbirleriyle uyum sorunu yaşamaları ve özel eğitim öğretmenlerinin grup etkinlikleri uygulamada zorlanma olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuç çalışma bulgularıyla benzer yöndedir. Karasu ve Mutlu (2015:64), çalışmalarında öğretmenlerin özel eğitim gereksinimli öğrencilerin öğretim süreçlerinde sorunlar yaşadığı bulgusu araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Demir ve

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Kale (2019:363) yaptıkları araştırmanın “uyum ve ortam” boyutunda özel gereksinimli öğrencilerin diğer öğrencilerle etkinlik yapmaları sırasında sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşmışlardır.

Çalışmaya katılan özel eğitim öğretmenleri sınıflarında uyguladıkları özel eğitim program ve etkinliklerinin yeterli olmadığını, içeriğinin genişletilmesi ve geliştirilmesinin gerektiğini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler programdaki derslerin içeriğinde öğretimsel düzenlemelere gittiklerinden, özellikle sınıfta seviye farkı olan öğrencilerle ilgili çalışmalarda farklı teknikler kullandıklarından bahsetmişlerdir. Sınıf içi uygulamalarında ders araç-gereçlerini kontrol eden, derslerde farklı öğretim tekniklerini (hikaye haritası - kavram haritası gibi) kullanan, farklı duyulara hitap eden, sınıf içinde gerektiğinde bireysel öğretim veren, öğrenci motivasyonunu artırmaya yönelik yıldız, aferin, çıkartma, güzel yapılan ödevi panoya asma gibi pekiştiriciler kullanan öğretmenlerin öğretimsel düzenlemelere yüksek oranda yer verdiğini (Günlü ve Yılmaz, 2022:11) gösteren çalışma sonuçları vardır. Öğretim programlarıyla ilgili eksiklik yaşadığını ifade eden öğretmenler diğer meslektaşlarıyla işbirliği içinde çalışarak programın yetersiz kaldığı yerleri tamamlamaktadırlar. Sivrikaya ve Yıkılmış (1984:1992), özel eğitim alanında eğitim almış ya da almamış öğretmenlerin, öğretimi planlama ve değerlendirme süreçlerinde sıklıkla kaynak, materyal desteği ve iş birliğine ihtiyaç duyduklarını ortaya koymuştur. Diğer öğretmenlerle işbirliğinden farklı olarak başka yöntemler deneyen öğretmenler de vardır. Işıtan ve Dayı'nın (2022:95) araştırması ise, genel eğitim öğretmenlerinin sınıflarında özel gereksinimli

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

öğrencilerle çalışırken çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını ve bu sorunları çözmek için bireysel olarak farklı yaklaşımlar geliştirdiklerini göstermektedir.

Öneriler

Ders programı ve müfredatın uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar, sınıf içi etkinlikler, materyal temini, donanım eksiklikleri gibi konularda öğrencilerin çeşitli gereksinimlerini karşılayacak şekilde özel eğitim program ve etkinliklerinin daha esnek ve kapsamlı hale getirilmesinin özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler için yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu etkinliklerin, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine ve seviyelerine uygun olarak tasarlanmış öğretim materyalleri ve etkinlikler içermesi programın etkililiğini de artırması beklenmektedir. Öğretmenlerin, öğrencilerinin ihtiyaçlarını daha etkili bir şekilde karşılamak için güncel bilgilere ve en iyi uygulamalara erişimi olmasının sınıf içi ders ve etkinlik uygulamalarında öğrencilerin ve ailelerin faydalanmalarını yükseltecektir.

Ders işleme ve etkinliklerle ilgili bildirilen sorunlar için, öğretmenlerin güncel bilgiler, yaklaşımlar ve araştırmalarla ders içi ve ders dışı öğretme tekniklerini zenginleştirmeleri, sorun olarak bildirilen dikkat dağınıklığı, yalan söyleme, ilgisizlik, davranış sorunları, çocukların birbirleriyle uyum yaşaması, derslere ve etkinliklere karşı isteksiz olma gibi konularda öğretmenlere yardımcı olacaktır. Öğretmenler arasında işbirliği ve paylaşılan öğrenme deneyimlerinin teşvik edilmesiyle öğretmenler, birbirlerinden

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

öğrenerek ve deneyimlerini paylaşarak daha etkili bir şekilde öğrencilerini destekleyebilirler.

Öğretmenlerin, sınıf içi etkinliklerin ve öğretim programının uygulanmasında veli istek ve beklentileri doğrultusunda veli-öğretmen işbirliğini geliştirmeleri durumunda öğrencilerin öğrenmeleri, davranış kazanmaları, beceri edinmeleri ve bu becerileri kullanıp sürdürmeleri açısından yararlı olacağı ve veli-öğretmen işbirliğinin sağlıklı bir şekilde işleyebileceği düşünülmektedir. Böylece velilerin, özel eğitim sürecine daha fazla dahil olmaya teşvik edilmesi önerilebilir. Veliler, öğretmenlerle düzenli iletişim halinde olmaları halinde öğrencilerinin evde desteklenmesine de katkıda bulunabilirler.

Okul yönetiminin öğretmenlere ve eğitim-öğretim sürecine olumlu yaklaşımları ve katkıları özel eğitim öğretmenlerince kendilerini destekleyici ve öğrencileri için motive edici olduğu ifade ederek okul yönetimiyle bir sorun olmadığını belirtmişlerdir. Bunun yanında okul yöneticileri, öğretmenlerle yakın işbirliği içinde olduklarında özel eğitime daha fazla destek sağlayabilirler. Böylece yöneticiler, öğretmenlerin ihtiyaçlarını belirler ve onlara gerekli kaynakları sağlamak için çaba gösterebilirler. Bu önerilerin uygulanması, özel eğitimdeki pratiklerin ve politikaların daha etkili hale gelmesine ve öğrencilerin başarısının artmasına katkıda bulunabilir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

KAYNAKLAR

- Açar, D. , Dilbilir, Y. ve Demiralp, C. (2022). Özel eğitim öğretmenlerinin zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitimi sürecindeki görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (3) , 1295-1312.
- Afat, N. ve Çiçek, Ş. (2019). Özel eğitim öğretmenliği lisans programlarındaki öğrencilerin profili ve alana yönelik görüşleri. *İZÜ Eğitim Dergisi*, 1 (1) , 68-99.
- Allahverdi, H. , Cankardaş Nalbantçılar, S. ve Tınaz, P. (2021). Hafif düzey zihinsel yetersizliği olan özel eğitim sınıfı ve kaynaştırma öğrencileri ile normal gelişim gösteren öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50 (232) , 121-131 .
- Allam, F. C., & Martin, M. M. (2021). Issues and challenges in special education: A qualitative analysis from teacher's perspective. *Southeast Asia Early Childhood Journal*, 10(1), 37-49. <https://doi.org/10.37134/saecj.vol10.1.4.2021>
- Altun, T. ve Filiz, T. (2020). Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10 (1) , 1-22. DOI: 10.24315/tred.537847
- Altun, T. ve Gülben, A. (2009). Okulöncesinde özel gereksinim duyan çocukların eğitimindeki uygulamalar ve karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 28*, Sayfa 253 -272, 2009
- Anılan, H. ve Kayacan, G. (2015). Sınıf öğretmenlerinin gözüyle kaynaştırma eğitimi gerçeği. *Bartın University Journal of Faculty of Education* , USOS 2015 - ÖZEL SAYI , 74-90
- Arslan, G. ve Aslan, G. (2014). Zihin engelli bireylere eğitim veren öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Tokat ili örneği). *Eğitim*

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Bilimleri araştırmaları dergisi uluslararası e-dergi cilt:4 sayı:2
Ekim 2014

- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 51: Özel sayı 1, Denizli, ss. Ö395-Ö407.
- Atıcı, R. (2014). Kaynaştırma öğrencilerinin okul hayatında yaşadığı zorluklar. *Journal of Turkish Studies*. 2014.
DOI:10.7827/TurkishStudies.6936
- Avcıoğlu, H. (2011). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (bep) hazırlamaya ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 12 (01), 39-56 . DOI: 10.1501/Ozlegt_0000000156
- Aydemir, H. , Diken, İ. H. , Yıkmış, A. , Aksoy, V. ve Özokçu, O. (2015). Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (Özel Sayı), 68-86
- Babaođlan, E. ve Yılmaz, ř. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (2) , 345-354.
- Beirne-Smith, M., Patton, J. R., & Kim, S. H. (2006). *Mental retardation (7th Ed.)*. Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.
- Berk, S. ve Aliyev, R. (2022). Özel gereksinimi olan ve tipik gelişen çocuklara eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik ve iş doyumunu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2) , 767-793.
DOI: 10.17240/aibuefd.2022..-968962
- Berkant, H. G. ve Atılđan, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim Yansımaları*, 1 (1) , 13-25.
- Bilen, E. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri*.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

- Bozpolat, E., ve Arslan, A. (2018). Öğretmen adaylarının öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersine ilişkin görüşleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 60-84. <https://doi.org/10.19160/ijer.463977>
- Camadan, F. (2012). Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ve bep hazırlamaya ilişkin öz-yeterliklerinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39) , 128-138.
- Camcı-Erdoğan, S. (2021). Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 22(2), 283-306. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.663271
- Cavkaytar, A. ve Diken, İ. (2012). Özel eğitim 1: Özel eğitim ve özel eğitim gerektirenler (1. baskı). Ankara: Vize Basın Yayın.
- Cavkaytar, A., Melekoğlu, M. ve Yıldız, G. (2014). Geçmişten günümüze özel gereksinimli olma ve zihin yetersizliği: Dünya’da ve Türkiye’de kavramların evrimi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı 111-122
- Çetin, Ç. (2004). Özel eğitim alanında çalışmakta olan farklı meslek grubundaki eğitimcilerin yaşadığı güçlüklerin belirlenmesi [Determining the difficulties of educators in different occupational groups working in the field of Special Education]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1), 35-50.
- Çetin, M. E., ve Şen, S. G. (2017). Determination of problems of teachers working in special education and rehabilitation centers. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 59, 53-69.
- Çıkkılı, Y. ve Kurt, S. D. E. (2016). Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki çalışmalarının etkililiğine yönelik görüşlerinin

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (8) , 259-268.

Çıkkılı, Y. , Gönen, A. , Aslan Bağcı, Ö. ve Kaynar, H. (2020). Özel eğitim alanında görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı (bep) hazırlama konusunda yaşadıkları güçlükler. *OPUS International Journal of Society Researches*, Cilt: 15 - Sayı: 10 Yıl Özel Sayısı, 5121-5148. DOI: 10.26466/opus.659506

Danielson, C. (2002). Enhancing student achievement: A frame work fo r school improvement. *Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD)*, 1703 N. Beauregard Street, Alexandria, VA 22311

Demir, S. ve Işıkgöz, M. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki tükenmişliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7 (2) , 764-778.

Demir, S. ve Kale, M. (2019). İlkokullarda özel eğitim sınıflarında karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 354-373.

Demirok, M. S., Akçam, A. (2019). Özel gereksinimli çocukların okuma yazma öğrenmelerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi* II/4 (Şubat 2019) ss. 85-97

Duman, G., ve Koçak, N. (2013). Social play and social communication characteristics of a child with special needs in a kindergarten inclusion class. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(3), 99-108.

Efiliti, E., Çıkkılı, Y. (2017). Özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 99-114

Girgin, G. ve Baysal, A. (2005). Zihinsel engelli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi ve bazı değişkenler (İzmir örneği) *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (18) , 1-10 .

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

- Gök, R. (2013). *Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilköğretim sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Griffin, C. C., Kilgore, K. L., Winn, J. A., Otis-Wilborn, A., Hou, W., ve Garvan, C. W. (2009). First-year special educators: The influence of school and classroom context factors on their accomplishments and problems. *Teacher Education and Special Education, 32(1)*, 45-63
- Gül-Olçay, S. ve Vuran, S. (2015). Normal sınıflara devam eden özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar. *Eğitim ve Bilim, [S.l.]*, v. 40, n. 180, aug. 2015. ISSN 1300-1337.
- Günlü, Y. ve Özgür-Yılmaz, Ç. (2022). Özel gereksinimli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5 (2), 284-297. DOI: 10.48174/buaad.52.12
- Heward, W. L. ve Wood, C. L. (2006). *Exceptional children: An introduction to special education* (p. 672). Pearson Education/Merrill/Prentice Hall.
- Hillel Lavian, R. (2014). Masters of weaving: the complex role of special education teachers. *Teachers and Teaching, 21(1)*, 103–126. <https://doi.org/10.1080/13540602.2014.928123>
- Himmetoğlu, B., Shikhkamalova, V. ve Bayrak, C. (2022). Özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümünde okul yöneticilerinin rolü. *Trakya Eğitim Dergisi, 12(3)*, 1597-1618
- Işıkhani, V. (2017). Özel eğitim alanında çalışan personelin tükenmişlik düzeylerine etkide bulunan faktörlerin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 28 (1)*, 7-26
- Işıtan, H. D., ve Dayı, E. (2022). Sınıfında özel gereksinimli öğrenci bulunan genel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim danışmanlığına

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 23(1), 85-107.

İlgar, Ş. (2017). Öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilerle ilgili farkındalığının incelenmesi (İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Örneği) . *HAYEF Journal of Education*, 14 (1) , 313-338.

İlik, Ş. Ş. ve Günay, Y. E. (2020). Bireyselleştirilmiş eğitim programı (bep) hazırlama sürecinde tercih edilen bep uygulamaları üzerine öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (30) , 347-362 . DOI: 10.35675/befdergi.728139

İzci, Y. D. D. E. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının "özel eğitim" konusundaki yeterlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (14) , 106-114.

Kandemir, M. A., Kurt, K. ve Apaydın, Z. (2021). Farklı branşlardaki öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (7) , 15-34.

Kaptan, S. (1998), *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemleri*. Ankara: Tekışık Matbaası

Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları

Karasu, T. ve Mutlu, Y. (2015). Öğretmenlerin perspektifinden özel eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri: Muş il örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1) , 47-66

Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8 (01) , 1-15. DOI: 10.1501/Ozlegt_0000000103

Kartal, M. (2016). *İlkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasıyla ilgili öğretmen görüşlerinin*

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kavanoz, A. (1999). *Özel eğitim sınıflarına ve kaynaştırma eğitimine devam eden eğitilebilir zihinsel engellilerin uyumsal davranışlarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Keser, H., ve Özdemir, O. (2017). İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitimlerinde bilgisayar destekli kelime öğretim materyali kullanımının incelenmesi [Examination of the use of computer aided word teaching material for the education of students with hearing impairment]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(1), 29-53.

Kilgore, K., Griffin, C., Otis-Wilborn, A., & Winn, J. (2003). The problems of beginning special education teachers: exploring the contextual factors influencing their work. *Action in Teacher Education*, 25(1), 38–47.
<https://doi.org/10.1080/01626620.2003.10463291>

Malik, S., & Reba, A. (2020). Investigating the classroom problems faced by special education teachers at secondary school level in district peshawar khyber pakhtunkhwa. *Dialogue (Pakistan)*, 15(2), 50-61

MEB, 2006. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

MEB, 2018. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 273-294

Özdoğan, M. (2021). Özel gereksinimli öğrencilerin okul öncesi eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Temel Eğitim*, (11) , 6-16 . DOI: 10.52105/temelegitim.11.1

Öztürk, D. ve Akdal, D. (2022). Sınıflarında özel gereksinimli öğrencileri olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

öğretimine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (61) , 453-484.

Polat, Ü. ve Koç, O. (2018). Niğde ilinde görev yapan öğretmenlerin geleceğe yönelik mesleki beklentileri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1) , 55-68.

Polat, Ü., Kaysılı, A., Aydın, Ş. (2015). Öğretmen adaylarının eğitimsel, toplumsal ve siyasal beklentileri üzerine bir araştırma. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 4(2), 1-14.

Sadioğlu, Ö., Batu, E. S., ve Bilgin, A. (2012). Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 399-432.

Sadioğlu, Ö., Bilgin, A., Batu, S. ve Oksal, A. (2013) Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin sorunları, beklentileri ve önerileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13/3, 1743-1765.

Sarı, H. ve Gürbüz, A. (2021). Özel eğitim meslek okulları öğretim programlarının uygulanması sırasında karşılaşılan güçlüklerin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Turkish Special Education Journal: International* , 3 (2) , 77-98.

Sevim, C. ve Atasoy, R. (2020). Özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine göre kaynaştırma uygulamalarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (228) , 215-239. DOI: 10.37669/milliegitim.588614

Schools, K. T. (2013). Teachers' challenges in educating special children in special classes of three selected primary schools, Kuala Terengganu, Terengganu, Malaysia. *Advances in Natural and Applied Sciences*, 7(3), 284-291.

Sülün, K. (2012). *İlköğretim genel eğitim sınıfı ile özel eğitim sınıfında öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Şahbaz, Ü. ve Güder, O. (2022). Özel gereksinimli öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (bep) hazırlamadaki yeterlikleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12 (2) , 1133-1149 . DOI: 10.24315/tred.1039780

Tekin-Ersan, D. ve Ata, S. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmasına ilişkin görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XV. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (11-14 Mayıs 2016) USOS 2016 Özel Sayısı, 162-177. DOI: 10.24315/trkefd.366706

Udoba, H. A. (2014). Challenges faced by teachers when teaching learners with developmental disability (Unpublished Master Thesis). *University of Oslo, Master of Philosophy in Special Needs Education, Department of Special Needs Education, Faculty of Educational Sciences*

Vızlı, C. (2005). *Görme engelliler ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerle normal ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin karşılaştırılması: Üsküdar ilçesi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yapıcı, M., ve Yapıcı, G. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Üniversite ve Toplum*, 3(3), 83-98.

Yaralı, D. (2015). Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2) , 431-455.

Yavuz, R. (2007, 27-28-29 Nisan). *Sınıfta stres kaynakları ve öğretmenlerin baş etme yöntemleri*. VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda Sunuldu, Eskişehir

Yavuz, R. (2023). *Psikolojik danışmanların okullarda karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri (Manisa İl Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Yavuz, R., ve POLAT, Ü. (2023). Psikolojik danışmanların okullarda karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri (Manisa İl Örneği). *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 212-238.

Yılmaz, E., ve Batu, E. S. (2016). Farklı branştan ilkököl öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 247-268.

Yiğit, A. (2007). *Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin iş doyumunu, tükenmişlik ve ruh sağlığı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksel, B., Oğur, Ö. ve İşbilir, A. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı (bep) yeterlikleri: bir karma yöntem çalışması. *Asya Studies*, 4 (14), 1-17.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

EXTENDED

Education for individuals with special needs requires an approach that maximizes each individual's potential by focusing on their individual needs and requirements. Programs and services for these individuals should be provided in a personalized manner and tailored to their special education needs. Special education does not merely aim to overcome individuals' intellectual or physical barriers; it also supports their social integration, acquisition of independence, and exploration of their potentials.

Special education teachers address the educational needs of special needs students by implementing special education programs tailored to each student. These teachers specialize in understanding students' individual differences and developing teaching strategies adapted to these differences. They adjust classroom environments and instructional methods appropriately to increase student engagement.

Special education classrooms are organized to better respond to the needs of special needs students. These classrooms enable students to focus more on their special education programs and to pursue their education more effectively. Additionally, special education classrooms provide an important environment to increase special needs students' social interactions and engage with their peers.

The inclusive approach in special education encourages individuals with special needs to receive education alongside their peers in general education settings. This approach contributes to the development of special needs students' social skills and their integration into society. Additionally, inclusive education reflects an understanding of special needs students based not only on their disabilities but also on their abilities.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Advancements in special education allow for a continuously evolving field aimed at better meeting students' individual needs. The knowledge and skills of teachers and specialists in special education play a critical role in successfully educating students. Therefore, it is important for special education teachers to continuously improve their understanding of students' different needs and provide appropriate support.

Implications and Recommendations

1. Insufficiency of Materials and Physical Features in Special Education Classrooms

A majority of participating teachers expressed the inadequacy of materials and physical features in their classrooms. Particularly, they emphasized the usefulness of smart/interactive boards for students.

2. Challenges in Lesson Delivery and Activities

Special education teachers encounter various challenges in lesson delivery and activities. These include issues such as attention deficits, misdiagnosis, student apathy, and parental disengagement.

3. Parental Expectations and Collaboration

Parents have high expectations regarding the acquisition of academic and social skills, fulfillment of physical and psychological needs, and adaptation to social life. However, it was noted that parents often have unrealistic expectations, lack collaboration with teachers, and show disinterest.

4. Perceptions Regarding School Administrators

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

Participating teachers generally reported positive experiences with school administrators, noting their supportive attitude and collaboration. They expressed satisfaction with administrators' commitment to special education and their overall support.

5. Need for Improvement in Special Education Programs and Activities

Teachers highlighted the inadequacy of special education programs and activities in their classrooms, emphasizing the necessity for expanding and enhancing their content.

6. Requirement for Enhancing Programs and Activities

Special education teachers participating in the study have indicated that the special education programs and activities they implement in their classrooms are insufficient. Particularly, they have emphasized the need for expansion and enhancement of the content of the lessons. Some teachers have expressed the necessity of making instructional adjustments in programs that are not suitable for their students' levels. This situation has required the use of different techniques, especially when working with students who have varying levels in their classrooms.

The views of teachers underscore the importance of special education programs and activities being more flexible and comprehensive to meet the diverse needs of students. Additionally, providing teachers with greater access to professional development

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

and resources can contribute to making these programs and activities more effective. These improvements can enhance the success of students in special education and better address their individual learning needs.

Recommendations

Based on the research results, the following can be recommended.

It is thought that making special education programs and activities more flexible and comprehensive to meet the various needs of students regarding the problems that arise in the implementation of the curriculum and programs, in-class activities, material supply, equipment deficiencies, will be beneficial for students who need special education.

For the problems reported regarding the lesson processing and activities, teachers should enrich their teaching techniques in and out of class with up-to-date information, approaches and research, which will help teachers with issues such as distraction, lying, disinterest, behavioral problems, children getting along with each other, and reluctance towards lessons and activities.

It is thought that if teachers develop parent-teacher cooperation in the implementation of in-class activities and curriculum regarding parents' requests and expectations, it will be beneficial for students to learn, acquire behaviors, acquire skills and use and maintain these skills, and that parent-teacher cooperation will work healthily. Thus, it

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Sınıflarında Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Refik YAVUZ

can be suggested that parents should be encouraged to be more involved in the special education process. Parents can also contribute to the support of their students at home if they are in regular contact with teachers.

They stated that the positive approach and contributions of the school administration to teachers and the education-training process are supportive for special education teachers and motivating for their students, and that there is no problem with the school administration. In addition, school administrators can provide more support to special education when they work closely with teachers. In this way, administrators can determine the needs of teachers and make an effort to provide them with the necessary resources. Implementing these recommendations can contribute to making practices and policies in special education more effective, thus enhancing the success of students.